Dr. Varannai István előadása Pécsett. Az Országos Ügyvédszövetség pécsi osztálya junius hó 7-én tartotta közgyülését. E közgyülés keretében dr. Varannai István az Országos Ügyvédszövetség központi alelnöke „Hiteljogi gyakorlatunk új irányai" címen tartott rendkívül érdekes előadást. Az előadó ismertette azokat a hatalmas, egész jogrendszerünket átfogó gondolatokat, amelyek jogunk fejlődési vonalát megszabják és új célok felé téritik. Az általános irányelvek vizsgálata mellett különösen a részvénytársasági jog, a kamatproblémák, a vételi és váltójogi gyakorlat területét vizsgálva, ismertette azokat a kúriai döntéseket, amelyekből a jogi világot meglepő tényállás, e tényállások új, haladottabb szemlélete, vagy az eseti megoldások mögött meghúzódó eredeti elvi szempont mutatkozik. Végül vázolta azt a folyamatot, amellyel az egyes ítéletekben felbukkanó eseti kicsiségekből a nagy bírák elvi kérdésekben állandósuló meggyőződésén keresztül, kialakul az az ítélkezési nizus, amit bírói gyakorlatunk újabb irányának nevezünk.

JOGIRODALOM

Dr. Szladits Károly: A magyar magánjog tankönyve. Dologi jog. (Grill Károly könyvkiadóvállalata.)

Szladits könyve: alföldi síkság. Egyenletes talajú, messzi területeket látni engedő, széles horizontú. Még az is illik rá a hasonlat továbbfejlesztéséből, ami első pillanatra inkább gáncsnak látszik, mint bóknak, hogy nincsenek benne emelkedések. Szladits az egész magánjog tudósa, nincsenek kedvenc témái, amiket az egyéni előszeretet kedvéért, érdemi jelentőségüket meghaladóan aránytalanúl nagyobb terjedelemben, vagy több elmélyedéssel tárgyalna.

Mintahogyan a modern jéggyártási technika a tűz melegével állítja elő a jeget, úgy Szladitsnál a maga tudományszakának meleg szeretete objectiválódik az előadás hűvös előkelőségében. A régimódi regényírók epikus stílusa mindvégig személytelenül pergette le a történetét, a mai írásmódnak a drámai lüktetést regényben is hasznosító beszélgetésének mellőzésével Szladits könyve is ilyen személytelenül van írva — mindvégig megállapítás, a létező visszatükröztetése, szinte az egyéni vélemény szándékolt elfojtása. Szladits a magyar magánjogot tanítja, nem egyéni véleményét; egyetemünk egyik díszéről kering az az anekdota, hogy amikor a jelölt a másik professor könyvéből ta-

nult álláspontlal felelt a hozzá feltett kérdésekre, a vizsgáztató nagyság azzal vágott vissza: Én uraságodtól a magyar jog álláspontját és nem X. Y. professzor véleményét kértem számon. A Szladits könyvéből készülő jogász nincs ennek a veszedelemnek kitéve. A könyv egyik kritikusa helyesen mutatott rá, hogy ez az önmérséklés olykor-olykor túlságos és egynémelyik oldalon szivesen olvastuk volna mi is a szerző egyéni állásfoglalását, sőt itt-ott a hivatalos állásfoglalás elleni kritikáját.

Szladits Károly korszakzáró ember. A magyar magánjognak a negyvennyolcas idők után meginduló ujjászületése a magánjogi törvénykönyv javaslattal lezáródik. Ennek a korszaknak Papiniánusa és Paulusa: Grosschmid és Szászy—Schwartz Gusztáv — Szladits Károly a korszak Tribonianusa. Synthetikus gondolkodás módja, a codifikatio munkájában eltöltött évtizedes szereplése egyaránt az eredmények összefoglalására, tisztázására, szürésére és kikristályosítására utalták. A codificatori munkásság adja Szladits egy másik jellemzését is; a multra támaszkodó és a jövőt szabályozó törvényalkotó határkő is, hid és mult és jövő között. Nincs szakadék a két korszak között — az átmenet simaságát, épúgy szolgálja a magánjogi törvénykönyv javaslata, mint Szladits könyve.

Ami a könyv részletes ismertetését illeti, általánosságban ki kell emelni a könyv világos, könnyed stílusát. A stílus csiszolt külsőségével egyértékű a könyvnek — ami a joggyakorlati tudományában is meglepően ritka — hogy a cselekvő szemléletére van beállítva. A jogtételek világos plasticitását azzal emeli ki, hogy a cselekvő ember számára ad gyakorlati szellemű kitanítást tennivalójára. Az elmélet erőszakolása csak igen gyéren üti fel fejét; registrálja a gyakorlatot, amely az ingatlant elkötelező szerződés érvénytelensége alapján a tulajdonjogi átirás törlésére irányuló per feljegyzését engedi meg és ezt azzal a kisérő megjegyzéssel említi, hogy a gyakorlat „az ilyen pert dologjogi alapú pernek tekinti". (99. l. j.) A perfeljegyzés nyilván nem az ügylet, de a tulajdonjogi átirás érvénytelenítésének szól. A még teljesítetlen elidegenitési ügylet megtámadása amely eset — átirás nem történvén, — föl sem veti a telekkönyvi perfeljegyzés szükségét) nyilván kötelmi alapú per. Dologjogivá azáltal válik, hogy a dologjogi változás is megtámadtatik.

A jóhiszemüség elbírálására a jogszerzést célzó beadvány iktatási időpontját tekinti irányadónak a gyakorlatra utalással. (160 l.) A helyes, a jóhiszemű szerzés

gazdasági functiójára visszavezetett szemlélet számára az ügyletkötéskori jóhiszemüség lehet csak irányadó; a jóhiszem oltalmának célja éppen abban állván, hogy az ügyletkötő fél jóhiszemét védje és a forgalom biztonságát ezzel mozdítsa elő. Az ügyletkötés utáni tudomásszerzés már nem befolyásolhatja az ügyletkötő fél akaratát.

Dogmatikus szempontból lehet afelől vitázni, hogy helyes-e Szladits álláspontja, hogy a dologi adós jogi helyzete a facultas alternativa fogalmi körébe tartozik (318. l.) Az kétségtelen, amiből Szladits kiindul, hogy a dologi adós nem köteles teljesíteni, de szabadságában van ezt megtenni. A követelés kielégítésének joga, a ius offerendi alapján a hátrábbálló zálogjogos hitelezőt is megilleti, de ez esetben nem is lehet facultus alternativáról beszélni. A dologi adós fizetése az ő türési kötelezettségét megszünteti, de a követelés ezzel még nem szűnik meg, sőt az ingatlan lekötöttsége sem oldódik fel, holott mindennek be kellene következni, ha a dologi adós fizetése a facultas alternativa alapján teljesítés volna.

Ugyancsak vitathatónak tartjuk Szladits azon tételét, hogy a tulajdonsnak — aki nem személyes adós, az ingatlan elárverezéséből eredő azon igényét, amellyel megtérítést igényelhet attól, aki az árverésből történt kielégítés folytán a tartozástól mentesült, a jogalap nélküli gazdagodás fogalma alá vonja (324.. l.) Ha vannak is rokonvonások ezen tényállás és a jogalap nélküli gazdagodás között, ennek a visszkereseti igénynek olyan — a felek közötti személyes kapcsolaton alapuló — szineződései vannak, amelyek a jogalap nélküli gazdagodás körét meghaladják. Egyébként terminológia kérdése, hogy ezt a helyzetet is alaptalan gazdagodásnak akarjuk-e nevezni, de akkor alaptalan gazdagodás az egyetemleges adóstársi viszonyból folyó visszkereseti igény is. Az alaptalan gazdagodás a szerződésen kívül tényállások körébe tartozik; ezeknél a visszkereseti igényeknél sokszor szerződéses kapcsolat is van.

Ellenben örömmel láttuk a 28. sz. jogegységi határozattal szemben annak kiemelését, hogy az „önbíráskodás voltakép nem egyezik a mai jogállam eszméjével és ma már jórészt idejét múlta". (35. l. és 41. l.) Ilynemű kritikai megrostálást más helyen is szivesen láttunk volna. Ugyanide vág az a megjegyzés is, hogy a birtokháborítás lehet vétlen is (39. l.), de itt már keztyűs kézzel bánik el azzal a gyakorlattal, amely szerint „a birtokháborítás feltétele, hogy a fél szándéka birtokháborításra irányult legyen". Szladits álláspontja me-

rőben ellentétes az idézett bírói kijelentéssel és Almásinak ezen alapuló álláspontjával szemben. Ez az ellentét élesen meg van, még ha Szladits tompítani akar is az ellentéten. Almási: Dologjogi könyvéről írott bírálatunkban a Szladits álláspontja mellett foglaltunk állást.

Nem tartjuk aggálytalannak Szladitsnak a végrehajtási jog körébe is vágó azt a tételét, hogy ha a követelést a záloghitelezőre átruházzák, ez az átruházott összeg erejéig a kielégítéssel egyértelmü. (290. l.) Ha ez így volna helyes, akkor már az átruházás után a végrehajtási jog is megszűnnék, illetve korlátozódnék és ez alapon megszüntetési, illetve korlátozási keresetnek lehetne helye. Az átruházás még nem jelenti a materiális kielégítést; a követelés esetleg nem lesz behajtható. A behajthatóságért való szavatosságra utal ugyan Szladits, de a kielégítés álláspontja és ennek folyamányaképen a követelés megszűnése új per indítását tenné szükségessé, ami sem nem méltányos, sem nem célszerű, Imling az átruházott követelés behajthatatlansága esetén folytatólagos végrehajtási jogra ad igényt. (A végrehajtási törvény magyarázata 281. l.) tehát nem tekinti az átruházást kielégítésnek és a végrehajtási jogot megszüntnek.

Ezzel kapcsolatban említjük meg, hogy jelzálogjogilag biztosított követelés lefoglalásának témája körében, noha ezzel több helyütt is foglalkozik a könyv (292. l., 302. .l), nem tesz említést arról az esetről, hogy mi történik egy már megszünt követelés lefoglalásával, ha a zálogjog a telekkönyvben nem töröltetett, holott az ide vonatkozó bírói gyakorlat a legszebb jogászi érvelés példáját mutatja.

Ezek a sporadikus ellenvetések csak az ellenkező oldalról való alátámasztásai akarnak lenni, annak az elismerésnek, amelyet Szladits könyve az olvasóból kivált.

Dr. Beck Salamon

A kényszeregyezség hatása az egyetemleges kötelmekre, különösen a váltókötelezettségekre. Dr. Sichermann Frigyes jogászegyleti előadása. (Magyar jogászegyleti értekezések.) Kihat-e az elfogadó elleni kényszeregyezség a többi váltókötelezettekre? Általában mi az egyetemlegesen kötelezettekre való hatása az egyik adóstárs elleni kényszeregyezségnek? Csak a quótát kapja a hitelező, vagy pedig a többi kötelezettől a quótán felüli részt is követelheti, tekintet nélkül a kényszeregyezségre? Ezzel a kérdéssel foglalkozik az előadás. Tudjuk, hogy a közelmultban ez a kérdés élénk iro-